

Jan Uhlík: Mezi nadějí a zmarem

Rekonstrukce a nové realizace v historických částech Prahy na přelomu 19. a 20. století v kontextu dobových úvah o památkové péči

Posudek školitele

Práce si vytkla za cíl rozšířit a doplnit nynější znalosti o vlivu aktuálních myšlenek a názorů v oblasti teorie památkové péče na stavební praxi v Praze a s využitím širšího srovnávacím materiálu ukázat, zda existovalo i zpětné ovlivňování teorie oboru praktickými zkušenostmi. Je založena na analýze případových studií a jejich vyhodnocení s použitím referenčního hodnotového modelu, který autor pro tento účel vyvinul na základě studia názorů na zdroje a povahu památkové hodnoty. Model byl vytvořen s ambicí univerzální platnosti. Při jeho formulování se proto přihlíželo k hodnotovým systémům vytvořeným domácími i zahraničními teoretiky památkové péče.

Model autorovi slouží jako nástroj ke komplexní analýze interakcí mezi teorií památkové péče a dobovou realizační praxí. Stal se nejen základem pro vyhodnocení a srovnávání zkoumaných vzorků – případových studií, ale také i ke sledování proměn sledovaných charakteristik v čase. Vytváří tak metodologický rámec pro uchopení a srovnávání faktorů ovlivňujících vyznění jednotlivých sledovaných případů. Roli kategorií, na nichž je model založen, autor rozkrývá a identifikuje v případových studiích.

Případovým studiím předchází obsáhlý a cenný souhrn poznatků o situaci ve sledovaném období z hlediska právního postavení památkové péče, jejího odborné zázemí a postižení oblastí působení tehdejších protagonistů památkové péče především ve vztahu k Praze. Významný prostor je věnován působení Klubu za starou Prahu, který představoval platformu památkářsky orientované veřejnosti.

Zasvěcené vylíčení průběhu jednotlivých vybraných případových studií a názorové atmosféry, v níž dozrávalo jejich finální řešení patří k nejsilnějším částem práce. Autor využívá nejen dobového tisku ale i méně známých nebo dosud nevyužitých archivních materiálů. Střet ideje pokroku a modernity s požadavky ochrany památek v Praze dokreslují srovnávací příklady z prostředí vybraných maloměst.

Pozoruhodná a inspirující zjištění přináší vyhodnocení strategie památkové péče v situaci absence zákonného i organizačního rámce pro prosazování jejích cílů. Aktivní role „památkářů“ při hledání schůdných východisek z komplikovaných situací, příprava odborných analýz, a především variantních návrhů, měla poměrně široký společenský dopad a srozumitelně ozřejmovala pozitiva plynoucí ze zachování památkových hodnot. Památková péče reagovala na utilitarismus běžného přístupu dokonce argumentací v rovině posuzování užitných hodnot a poukazovala na výhodnost alternativních řešení. Tato strategie se ukazovala mnohdy jako přínosnější než samotná argumentace kulturními hodnotami. Probíhající společenská diskuse však otevřela určitý prostor k postupné korekci postojů obou protichůdných stran. Práce zřetelně ukázala, že problém nedostatečného respektu k památkovým hodnotám nevycházel z neznalosti argumentů památkové péče. Obrážela se v něm malá váha přičítaná aktivními aktéry dění - především stavebníky - památkovým hodnotám dochovaných statků. Jednotlivé kauzy ukazují její marginálnost ve srovnání s ekonomickou hodnotou a hodnotou novosti a modernosti připravovaných změn.

V takovém kadlubu se tříbila zvláště inovativní argumentace v rovině ochrany urbanistických hodnot historických sídel. Plody tohoto úsilí a zápasů tehdejší památkové péče ovšem přinášely odezvu v teoretické rovině s určitým odstupem. Relativně skrovnou žeň zjištění o zpětných vazbách mezi tehdejší praxí oboru a jeho názorovými posuny, kterou práce v závěru naznačuje, by mohla ukázat v jiném světle, kdyby horizont jejích úvah překročil vymezený časový rámec. Přístupy památkové péče v období po II. světové válce zejména ve vztahu k historickým městům a praxi regulace zásahů

do nich bezpochyby čerpaly ze zkušeností oboru nabytých v tomto a navazujícím meziválečném období.

Práce vychází z dobrého přehledu o směřování starší i současné teorie památkové péče. Její koncept zprvu otevíral poněkud ambicióznější prostor v oblasti teoretického rámce úvah o památkových hodnotách, než se v jejím průběhu podařilo naplnit. Nicméně v materiálu pevně zakotvená studie svědčí o tom, že zamýšlenou představu o dopadu hodnotových soudů tehdejších aktérů na osud památek se díky vhodnému výběru podrobně pojednaných kauz přesto podařilo plasticky postihnout. Způsob pojetí tématu, které přesahuje rámec standardního historického pojetí a otevírá prostor úvah o dynamice role památkové hodnoty při posuzování změn historického prostředí, představuje v rámci naší literatury věnované teorii památkové péče osobitý a vklad inspirující k dalšímu promýšlení.

Práce je napsána přehledně a příjemně čtivým jazykem. Obrazová příloha je výstižná a vhodně dokresluje pojednávané kauzy.

Práci doporučuji k obhajobě.

Doc. Ing. arch. Milena Hauserová, CSc.

V Praze dne 3. září 2022